GLOBALLASHUV SHAROTIDA HUQUQIY-DEMOKRATIK ISLOHOTLARDA LIBERAL MAFKURANING JAMIYATGA TA'SIRI

ВЛИЯНИЕ ЛИБЕРАЛЬНОЙ ИДЕОЛОГИИ НА ОБЩЕСТВО В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ И ПРАВОВЫХ ДЕМОКРАТИЧЕСКИХ РЕФОРМ

THE IMPACT OF LIBERAL IDEOLOGY ON SOCIETY IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION AND LEGAL-DEMOCRATIC REFORMS

YULDASHEVA Matluba Munavvarovna
Kokand State Pedagogical Institute
Associate Professor of the Department of National Ideology, Fundamentals of Spirituality and Legal Education
E-Mail: matlubayuldasheva1974@gmail.com
150700, Kokand, Fergana Region, Uzbekistan

Annotatsiya: *O'zbekistonda milliy mafkuraning zamonaviy jamiyatdagi o'rni va ahamiyatini aniqlash, uning asosiy funksiyalarini tahlil qilish va ularning ijtimoiy-falsafiy jihatdan qanday o'zgarishlar va transformatsiyalarni boshdan kechirganligini o'rganishdir. O'zbekistonning zamonaviy ijtimoiy-siyosiy va madaniy sharoitlarida milliy mafkuraning roli, uning milliy o'zlikni anglash, ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash, yoshlar tarbiyasida va ma'naviy-mafkuraviy immunitetni shakllantirishdagi hissasini chuqur o'rganishni maqsad qiladi. Shu bilan birga, milliy mafkurani globalizatsiya, axborot xurujlari va zamonaviy tahdidlar sharoitida qayta talqin qilish, yangi ijtimoiy sharoitlarga moslashtirish va uning istiqboldagi rivojlanish yo'llarini aniqlash ham tadqiqotning asosiy maqsadlaridan biri hisoblanadi.*

Shuningdek, maqolada analiz va sintez, kompleks yondashuv, tizimli-funksional yondashuv, kontent analiz, retrospektiv tahlil, dialektik, sinergetik, qiyosiy tahlil kabi ilmiy bilish usullaridan foydalanilgan hamda quyidagi amaliy natijalari ko'rsatib o'tilgan: "ijtimoiy-siyosiy islohotlar"ning g'oyaviy-mafkuraviy mazmun-mohiyati falsafaning alohidalik va umumiylik kategoriyalari vositasida nazariy jihatdan asoslangan; jamiyat hayotidagi ijtimoiy-liberal o'zgarishlar-mafkuraviy transformatsiyasining muhim omili ekanligining kompromistik, demokratik tendensiyalari, obyektiv va subyektiv omillari aniqlangan hamda uni boshqarishning institusional tizimini takomillashtirishga oid metodologik taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan; hozirgi davrda liberal va konservativ mafkuraning uyg'unlashuvidagi metodologik muammolar tizimli yondashuv asosida turkumlashtirilgan va ularning milliy, mintaqaviy xususiyatlari ochib berilgan.

Maqolada o'zbek xalqi milliy mafkurasi rivojining ma'naviy-mafkuraviy va ijtimoiy-madaniy yo'nalishlariga mas'ul tashkilotlarning nazariy-metodologik, o'quv-uslubiy faoliyatini innovatsion tarzda takomillashtirishga doir ilmiy xulosalar ishlab chiqilganligi va hozirgi global o'zgarishlar sharoitida liberal mafkuraning ijtimoiy ahamiyati jamiyatning murakkabliklariga moslashuvchanligi, O'zbekistonda amalga oshirilayotgan huquqiy-demokratik islohotlarda liberal mafkuraning namoyon bo'lishi demokratiya, inson huquqlari, qonun ustuvorligi va davlat boshqaruvi tamoyillarini ilgari surishga intilishi tadqiq etilgan.

Kalit so'zlar: *Liberal mafkura, globallashuv, shaxs va jamiyat, erkinlik, huquq, ma'rifat, iqtisod, demokratiya, ijtimoiy tenglik, adolat, g'oya, manfaat, islohot.*

Аннотация: *Целью данной статьи является определение роли и значения национальной идеологии в современном обществе Узбекистана, анализ её основных функций и изучение социально-философских изменений и трансформаций, которые она претерпела. В условиях современных социально-политических и культурных реалий Узбекистана изучается роль национальной идеологии, её вклад в осознание национальной идентичности, обеспечение социальной стабильности, воспитание молодёжи и формирование духовно-идеологического иммунитета. Кроме того, исследование направлено на переосмысление национальной идеологии в условиях глобализации, информационных атак и современных вызовов, адаптацию её к новым социальным условиям и определение путей её дальнейшего развития.*

В работе использованы такие методы научного познания, как анализ и синтез, комплексный подход, системно-функциональный подход, контент-анализ, ретроспективный анализ, диалектика, синергетика, сравнительный анализ. Практические результаты включают: теоретическое обоснование идейно-идеологического содержания «социально-политических реформ» через категории «особенности» и «общности» в философии; определение компромиссных, демократических тенденций, объективных и субъективных факторов идеологической трансформации, которые являются важным элементом социально-либеральных изменений в обществе; методологические предложения и рекомендации по совершенствованию институциональной системы управления; систематизация методологических проблем в сочетании либеральной и консервативной идеологий на основе системного подхода, а также раскрытие их национальных и региональных особенностей.

В статье представлены научные выводы о совершенствовании теоретико-методологических и учебно-методических аспектов деятельности организаций, ответственных за развитие духовно-идеологических и социально-культурных направлений национальной идеологии узбекского народа. Также исследовано социальное значение либеральной идеологии в условиях глобальных изменений, её адаптивность к вызовам общества, проявление либеральной идеологии в проводимых в Узбекистане правовых демократических реформах, стремление к продвижению принципов демократии, прав человека, верховенства закона и государственного управления.

Ключевые слова: *либеральная идеология, глобализация, личность и общество, свобода, право,*

просвещение, экономика, демократия, социальное равенство, справедливость, идея, интересы, реформы.

Abstract: *The main purpose of the article is to determine the role and significance of the national ideology in modern Uzbek society, to analyze its main functions, and to study the social and philosophical changes and transformations it has undergone. It explores the role of national ideology in Uzbekistan's contemporary socio-political and cultural context, its contribution to national identity awareness, ensuring social stability, youth education, and the formation of spiritual and ideological immunity. Moreover, the research focuses on reinterpreting national ideology in the context of globalization, information attacks, and modern challenges, adapting it to new social conditions, and identifying pathways for its future development.*

The study employs scientific methods such as analysis and synthesis, a comprehensive approach, a system-functional approach, content analysis, retrospective analysis, dialectics, synergy, and comparative analysis. The practical results include: The theoretical substantiation of the ideological essence of "socio-political reforms" through the categories of "specificity" and "universality" in philosophy; Identification of the compromise-based, democratic tendencies and objective and subjective factors of ideological transformation, which are key components of socio-liberal changes in society; Methodological proposals and recommendations for improving the institutional management system; Systematization of methodological issues in the integration of liberal and conservative ideologies based on a systematic approach, as well as revealing their national and regional features.

The article provides scientific conclusions on improving the theoretical-methodological and educational-methodological activities of organizations responsible for the spiritual, ideological, and socio-cultural spheres of the Uzbek people's national ideology. It also examines the social significance of liberal ideology under the conditions of global changes, its adaptability to societal challenges, the manifestation of liberal ideology in Uzbekistan's legal-democratic reforms, and its aspiration to promote the principles of democracy, human rights, rule of law, and governance.

Keywords: *Liberal ideology, globalization, individual and society, freedom, law, education, economy, democracy, social equality, justice, idea, interests, reforms.*

KIRISH

Hozirgi globallashib borayotgan dunyoda insoniyat jamoalarining tabaqalanishi chuqurlashib, ichki hayotda va xalqaro maydonda ijtimoiy-siyosiy qarama-qarshiliklar tobora keskinlashmoqda. Ayni shu sivilizatsiya inqirozi sharoitida jamiyatning mafkuraviy kayfiyati o‘zining yangi tarixiy bosqichi sari qadam tashlamoqda. Davlatlarning ijtimoiy-siyosiy hayoti ko‘z o‘ngimizda o‘zgarmoqda. Ijtimoiy taraqqiyotning noaniqlik, stixiyali va beqarorlik omili muttasil ortib bormoqda. Jamiyatning yangi parametrlarini, hatto global miqyosda ham, bir tomondan, umuminsoniy hayot tamoyillari, ikkinchi tomondan, milliy, diniy, ijtimoiy, texnologik manfaatlar to‘qnashuvi bilan bir qatorda keskinlashmoqda. Shu boisdan ham ushbu tub o‘zgarishlarni mafkuraviy asoslarini, ichki tuzilishi va amal qilish mexanizmini tushunishda hayrihohlikka erishish tobora dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Mamlakatimizda ijtimoiy-siyosiy hayotida mafkuraviy masalalarni hal etishning dolzarbligi, shuningdek, so‘nggi yillarda mahalliy va xorijiy tadqiqotchilar tomonidan bir vaqtlar mashhur bo‘lgan «deideologizatsiya» tushunchasini tark etib, mafkurani jamiyat hayotining muhim omili sifatida e’tirof etish tendensiyasi bilan xarakterlanadi. Shu boisdan ham "… mamlakatimizning keyingi davrga mo‘ljallangan taraqqiyot strategiyasida albatta ma’naviy-ma’rifiy islohotlarga alohida bo‘lim ajratilishi darkor, deb hisoblayman. Istiqbolda bu sohada amalga oshirish zarur bo‘lgan faoliyat ko‘lami va salmog‘i, ahamiyati va yo‘nalishlari, bu jabhada ham natijadorlikka erishi zarurati O‘zbekistonning 2022-2032 yillarga mo‘ljallangan ma’naviy taraqqiyot strategiyasini ishlab chiqishni va uni davlat siyosatining tarkibiy qismiga aylantirishni talab qilmoqda"(Mirziyoyev Sh.M., 2021:272). Bu borada Yangi O‘zbekiston sharoitida ijtimoiy-siyosiy o‘zgarishlar, mafkuraviy islohotlar transformatsiyasini, ularga xos qonuniyatlar va ijtimoiy taraqqiyot strategiyalarida g‘oyaviy-mafkuraviy omillarning jamiyat taraqqiyotidagi falsafiy jihatlarini tadqiq etish, ularni ilmiy asoslash muhim ahamiyatga ega bo‘lib qolmoqda.

O‘zbekistonda milliy mafkura taraqqiyotining ijtimoiy-siyosiy o‘zgarishi turli omillar, jumladan, tarixiy, madaniy, siyosiy va iqtisodiy unsurlar ta’sirida bo‘lgan ko‘p qirrali jarayondir. O‘zbekistonda milliy mafkurani rivojlantirish milliy va umuminsoniy qadriyatlarni muvozanatlashtirishni nazarda tutadi. Bu jarayon mamlakatning madaniy merosi va demokratik jamiyat rivojlanishi uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega. Mafkuraviy tarbiyani yuksaltirish borasida olib borilayotgan islohotlar ijtimoiy-siyosiy masalalarni, mafkuraviy inqirozlarni hal qiladi. Asosiy e’tibor yangi O‘zbekistonda ta’lim muassasalari oldida turgan islohotlar va vazifalarga qaratilgan. O‘zbekistondagi milliy jarayonlar o‘sib kelayotgan yosh avlodda milliy g‘urur, vatanparvarlik va milliy o‘zlikni anglashning kuchli tuyg‘usini ta’kidlab, ularning baynalmilallik kamolotini shakllantirishga qaratilganligi bilan alohida ajralib turadi. O‘zbekistonda milliy mafkuraning o‘zgarishi umuminsoniy qadriyatlarni qamrab olgan holda milliy o‘zlikni saqlash, mafkuraviy ta’lim sohasidagi islohotlar, demokratik va barqaror jamiyat qurish yo‘lidagi sa’y-harakatlarning murakkab o‘zaro ta’siri bilan tavsiflanadi. Mafkuraviy jarayonlar ham tarixiy davomiylikni, ham yagona milliy ongni

tarbiyalashga qaratilgan innovatsion strategiyalarni aks ettiradi.

USLUBLAR

Tadqiqotni yoritish jarayonida va uning metodologik asosi hamda konsepsiyasini ishlab chiqishda zamonaviy tarixiy tadqiqot usullari asos qilib olindi. Jumladan, analiz va sintez, kompleks yondashuv, tizimli-funksional yondashuv, kontent analiz, retrospektiv tahlil, dialektik, sinergetik, qiyosiy tahlil kabi ilmiy bilish usullaridan foydalanilgan

ASOSIY QISM

Huquqiy-demokratik islohotlar doirasida liberal mafkura jamiyatning ijtimoiy tuzilmasiga katta ta'sir ko'rsatadi. Bu erda asosiy e'tibor shaxs va jamiyat o'rtasidagi muvozanatga qaratilgan. Liberalizm shaxsning erkinliklari va huquqlarini eng yuqori darajaga qo'yadi, shu bilan birga jamiyatning umumiy farovonligi uchun belgilangan qoidalarni ham qo'llab-quvvatlaydi. Falsafiy jihatdan qaraganda, liberal mafkuraning markazida individualizm turadi. Bu har bir inson o 'ziga xos qimmatga ega ekanligini va uning huquqlari qanday sharoitda bo'lmasin himoya qilinishi kerakligini nazarda tutadi. Lekin, bu erda savol tug'iladi: shaxsiy erkinliklar qanchalik chegaralangan bo'lishi kerak va jamiyatning umumiy manfaatlari qanday o'lchovga solinadi?

Bizga ma'lumki, tarixan liberal mafkura ijtimoiy o'zgarishlarning asosiy ilhom manbai bo'lib kelgan. Masalan, ma'rifat davri inson huquqlari va adolat tushunchalarini markazga qo'ydi. Shu o'rinda savol tug'iladi: bugungi kunda liberal g'oyalar qanday qilib jamiyatning ijtimoiy taraqqiyotiga ta'sir o'tkazmoqda? Buning javobi juda ko'pqirrali. Masalan, ijtimoiy tenglik va adolat g'oyalari ko'plab jamiyatlarda asosiy maqsadga aylangan. Liberal mafkura orqali gender tengligi, etnik guruhlarning huquqlarini himoya qilish, kambag'allikni kamaytirish kabi masalalar echim topmoqda. Shaxsning o'zini namoyon etishi uchun kengroq imkoniyatlar yaratilmoqda. Lekin bu har doim ham oson emas. Shaxsiy erkinliklarni haddan tashqari kengaytirish, ba'zan jamoaviy manfaatlarning e'tibordan chetda qolishiga olib kelishi mumkin. Masalan, zamonaviy texnologiyalar va globallashuv orqali shaxsning erkinliklari kengaygan bo'lsa-da, buning natijasida ijtimoiy taraqqiyot yoki umumiy farovonlikda bir qator muammolar yuzaga keladi.

Jumladan, hozirgi global o'zgarishlar sharoitida liberal mafkuraning ijtimoiy ahamiyati ko'p jihatdan zamonaviy jamiyatning murakkabliklariga moslashuvchanligiga bog'liq. Masalan, urbanizatsiya yoki migratsiya kabi jarayonlar odamlar o'rtasida yangi ijtimoiy munosabatlarni talab qiladi, va liberal mafkura ushbu munosabatlarni tartibga solishda katta rol o'ynaydi. To'g'ri! Liberal g'oyalar fuqarolik jamiyatini rivojlantirish uchun zarur shart-sharoitlar yaratadi. Masalan, hozirda ko'p mamlakatlarda fuqarolar o'z huquqlari uchun kurashishda faolroq. Erkin axborot va muloqot platformalari, liberalizmning ijtimoiy-siyosiy maydondagi amaliy ifodasi bo'lib xizmat qilmoqda. Va bu erda savol tug'iladi: shaxs va jamoa o'rtasidagi chegaralar qay tarzda muvozanatda bo'lishi kerak? Shaxsiy erkinliklar qachon jamiyat manfaatlari oldida cheklanishi mumkin? Bu eng muhim masalalardan biri. Buning uchun doimiy muloqot va ijtimoiy kelishuv talab qilinadi. Siz bu haqida nima deb o'ylaysiz, shaxs erkinliklari va jamoat manfaatlari o'rtasidagi muvozanatni qanday saqlash mumkin?

Shaxs erkinliklari va jamoat manfaatlari o'rtasidagi muvozanatni saqlash masalasida eng samarali yo'llardan biri bu – jamiyatda ishtirok etish madaniyatini shakllantirish. Bunda fuqarolar jamiyatning bir qismi sifatida o'z mas'uliyatini anglaydi, shu bilan birga o'z huquqlarini qo'rqmasdan amalga oshirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Masalan, jamoat muhokamalari va fuqarolik jamiyati tashkilotlari bu jarayonda muhim ahamiyatga ega. Bu masalada liberal falsafaning «ijtimoiy kelishuv» tushunchasi asosiy rol o'ynaydi. Jon Lokk yoki Jan-Jak Russo singari mutafakkirlar buni yaqqol ko'rsatib berishgan. Huquq va mas'uliyatlar o'rtasidagi muvozanat qoidalariga muvofiq harakat qilish, jamiyatning barqarorligini ta'minlaydi. Biroq, bugungi kunda bu g'oyalar yangi davr talablariga qanday moslashtirilayotgani qiziq. Bu erda tarixiy saboqlar juda muhim. Masalan, XX-asrdagi ko'plab islohotlar erkinlik va tenglik o'rtasidagi qarama-qarshiliklarga duch kelgan. Sovet Ittifoqida jamoaviy manfaatlarga e'tibor qaratilib, shaxsiy erkinliklar cheklangan, buning natijasida tizim o'zini oqlamadi. Shuningdek, liberal demokratik davlatlarda erkinlik va jamoaviy farovonlik muvozanatini ta'minlashga urinishlar natijasida juda muhim ijtimoiy institusiyalar shakllangan.

Bugungi kunda esa globallashuv bu muammoni yanada chuqurlashtirmoqda. Masalan, iqtisodiy globallashuv shaxsning erkinligini kengaytirib, bir paytning o'zida ijtimoiy tengsizlikni kuchaytirishi mumkin. SHuning uchun ijtimoiy siyosatlar, masalan, soliq siyosati yoki ijtimoiy kafolatlar tizimi, mazkur muvozanatni saqlashda juda muhimdir. Zamonaviy jamiyatlarda individual erkinliklar va ijtimoiy kafolatlar o'rtasidagi dinamik muvozanatni aniqlab berish zarur. Bu savollar jamiyatning kelajagini aniqlab beradigan ahamiyatga ega. Masalan, hozirgi vaqtda turli mamlakatlarda liberal mafkura asosida olib borilayotgan huquqiy islohotlar fuqarolarning davlat boshqaruvida ishtirok etishini yanada oshirishga qaratilgan. Bu

jarayonni targ‘ib qilishda tarixiy tajribadan kelib chiqqan holda, zamonaviy global muammolarni hisobga olish zarur. Ijtimoiy-falsafiy jihatlar shaxs va jamiyat o‘rtasidagi munosabatlarning qanday yo‘nalishda rivojlanishini aniqlab beradi. Bu erda muvozanat eng muhim tushuncha hisoblanadi. Fuqarolar erkin, teng huquqli va mas’uliyatli bo‘lgan jamiyat har doim barqaror va adolatli bo‘ladi.

Zero, global mafkura – bu faqat iqtisodiy globallashuv emas, balki jahon miqyosidagi siyosiy, madaniy va ijtimoiy o‘zgarishlarning liberal asoslarda qayta shakllanishini namoyon etuvchi jarayondir. U G‘arb qadriyatlarini targ‘ib qilishga qaratilgan konsepsiya bo‘lib, transmilliy subektlarning manfaatlarini ilgari surishda muhim rol o‘ynaydi. Bu mafkura zamonaviy global elitaning siyosiy amaliyotida o‘z aksini topadi. Unda asosiy maqsad sifatida iqtisodiy, madaniy va huquqiy tartibotni qayta shakllantirish ko‘zlangan. Bunday jarayon insonlarning jipslashuvini ta’minlashdan ko‘ra, dunyoni ikkita asosiy guruhga – boylar va qashshoqlar guruhlariga ajratish xavfini yuzaga keltirgan. Bunda, boylar o‘z iqtisodiy kuchini yanada mustahkamlash uchun jahon bozorlarini monopolizatsiya qilayotgan bo‘lsa, qashshoqlar guruhi tobora zaiflashmoqda.

Xususan, g‘arb liberalizmining asosiy tamoyillari bo‘lgan erkin bozor va global savdo-sotiq ayrim mamlakatlarning iqtisodiy o‘sishini ta’minlasa-da, ularning ijtimoiy va ekologik muammolariga echim topa olmaydi. Xalqaro savdo odatda rivojlangan davlatlarning manfaatlariga xizmat qiladi va bu davlatlar global iqtisodiy tizimni nazorat qilib turishadi. G‘arb olimlari va siyosatchilari bu jarayonlarni asosan ijobiy deb baholashga harakat qilishadi, ammo ularning ortida global mafkuraning yashirin maqsadlari yotishi mumkin. Bu maqsadlar kambag‘al davlatlarni iqtisodiy qaram qilishga, ularning resurslarini nazorat qilishga va milliy suverenitetlarini zaiflashtirishga qaratilgan. Shuningdek, liberal bozor tizimi resurslardan cheksiz foydalanishga asoslangan bo‘lib, bu ekologik krizislarni yanada chuqurlashtirishi mumkin. Xalqaro huquqning faqatgina kuchli davlatlar manfaatlariga moslashishi, zaif davlatlarning huquqiy muhofazaga ega bo‘lmasligini ta’minlaydi. A.Ochildiev: “... eng umumiy ma’noda, globallashuv, bir tomondan, muayyan hodisa, jarayonning barcha mintaqalar, davlatlar va butun er yuzini qamrab olganini, ikkinchi tomondan, ularning insoniyat taqdiriga dahldor ekanini anglatadi”(Очилдиев А., 2009:64) deb ta’kidlaydi. Shuning uchun ham S.Otamuratov “...globallashuv tushunchasi haqidagi qarashlar turli-tumanligicha davom etib kelmoqda. Bu tabiiy hol. Chunki uning makon va zamonda sodir bo‘lish xususiyatlari turlicha bo‘lib dunyoning o‘zgarishiga o‘tkazayotgan ta’sirida ham yangi-yangi imkoniyatlari namoyon bo‘lmoqda” (Отамуратов С., 2008:13) degan xulosaga keladi.

Vaholanki, terrorizm, ekstremizm va uyushgan jinoyatchilik kabi global xavfsizlikka tahdidlar ham O‘zbekistonning islohotlarga qaratilgan say-harakatlarini shakllantirmoqda. Ushbu muammolarni hal qilish huquqni muhofaza qilish organlaridan qat’iy choralar ko‘rishni talab qilsa-da, terrorizmga qarshi kurashda inson huquqlarini hurmat qilish va qonun ustuvorligini ta’minlash kerak. Huquqiy islohotlarga terrorizmga qarshi qonunchilikni kuchaytirish, shu bilan birga tegishli protsessual huquq va sud mustaqilligini ta’minlash kiradi.

O‘zbekistonda huquqiy va demokratik islohotlar demokratlashtirish tendensiyalari, mintaqaviy dinamika, iqtisodiy globallashuv, texnologik taraqqiyot, xalqaro sheriklik va xavfsizlik muammolari bilan ajralib turadigan jadal global kontekstda amalga oshirilmoqda. Ushbu murakkab kuchlarni yo‘lga qo‘yish orqali O‘zbekiston o‘zining huquqiy va boshqaruv tizimini modernizatsiya qilishni, inson huquqlari va qonun ustuvorligini hurmat qilishni rag‘batlantirishni hamda o‘zini xalqaro hamjamiyatning mas’ul a’zosi sifatida ko‘rsatishni maqsad qilgan. “Mafkuraviy kurashda eng mustahkam va tarixiy sinalgan qurollar - bu milliy va umuminsoniy qadriyatlardir. Qadriyatlar asosida mustahkamlangan ma’naviy kuch -jamiyatning hal qiluvchi tayanchidir. Shu bois jamiyatning ijtimoiy-siyosiy barqarorligini ta’minlashda buyuk bobolarimizning hayot tajribalarini darslik sifatida qo‘llab, ularni davr talablariga moslashtirish alohida katta ahamiyatga egadir. Bu esa, o‘z navbatida o‘zlikni anglashni takomillashib borishiga xizmat qiladi. O‘zlikni talab darajasida anglay olish bir necha bosqichlarni o‘z ichiga oladi. Ushbu bosqichlarning eng birinchisi milliy tili va milliy qadriyatlarni mukammal egallashdir” (Umurzakov, Uyg‘un Abdutalipovich, 2022:№3).

Milliy mafkura o‘z taraqqiyotining ustuvor yo‘nalishlarini tan olgan holda, o‘zgalar taraqqiyotiga to‘siq qo‘ymasligi, madaniyatlararo muloqotga to‘sqinlik qilmasligi kerak. O‘z manfaatlarini halol e’tirof etish sivilizatsiyaviy muloqotni yaxshiroq tashkil etish, istiqbollarni yaratish va kelgusidagi hamkorlik yo‘nalishlarini belgilash imkonini beradi” (Дягилев В.В., 2019:№4).

Shuningdek, milliy mafkura milliy ijtimoiy ongga ega bo‘lgan falsafiy, axloqiy, estetik va diniy qarashlar va nazariyalar majmui bo‘lishi kerak. Uning zamirida yurt manfaatlarini himoya qilish, unga sadoqat bilan xizmat qilish kabi fazilatlar mujassam. A.Erkaevning “Ma’naviyat millat nishoni” kitobida vatanparvarlik tuyg’usi haqida quyidagicha fikr bildirib o’tiladi: “Vatanparvarlik” – eng avvalo, mustaqillikni mustahkamlashga ijobiy hissiy munosabatdir. Vatanparvarlik, shuningdek, e’tiqod sifatida tegishli

tushunchalar, qarashlar, g‘oyalar, ideallardan ham tarkib topadi. Vatanparvarlik minglab, millionlab xalq tomonidan istiqlolni mustahkamlashni, rivojlantirishni, uni ijtimoiy hayotning barcha sohalarida kengaytirish zaruriyatining asosiy tamoyillarini to‘g‘ri tushunish, istiqlol manfaatlarini shaxsiy, guruhiy, sinfiy, mahalliy-mintaqaviy manfaatlardan ustun qo‘yishdir”(Эркаев А., 1997:188). T.Qurbonovning “Milliy g‘urur va madaniy meros dialektikasi” kitobida ham vatanparvarlikka to‘xtalib o’tiladi, unda “Vatanparvarlik” – vatan oldidagi mas’uliyat va burchni anglash tushuniladi. Vatanparvarlik nihoyatda serqirra bo‘lib, tarixiy, ijtimoiy, siyosiy, iqtisodiy taraqqiyot jarayonida doimo takomillashib, rivojlanib boradi. Vatan manfaati, qadr-qimmatini, taqdirini, istiqbolini qancha ko‘p anglatilsa, kishilarda vatanparvarlik tuyg‘usi shuncha baland bo‘ladi. Har bir shaxsdagi vatanparvarlik tuyg’usi jamiyat taraqqiyoti bilan uzviy bog‘liq. Haqiqiy vatanparvarlik millat, vatan manfaati bilan yashash, uning istiqboli, manfaati yo‘lida mehnat qilish hamda kurashishdir” (Қурбонов T., 2006:15) deya talqin etiladi.

Zero, globallashuv jarayonida dunyoning ko‘plab xalqlari o‘z tilini, keyin madaniyatini yo‘qotib, nihoyat, millat sifatida yo‘q bo‘lib ketmoqda. Bu holatga jami 200 million (ayrimlar 300 million) turkiy xalqlar ham duch kelgan. Hozir Rossiyada, Xitoyda, Suriyada, Hindistonda, Afg‘onistonda va hokazo. Boshqa davlatlardagi turkiyzabon qardoshlarimiz ham shunday holatni boshdan kechirmoqda. Turli ma’lumotlarga ko‘ra, turkiy xalqlarning deyarli yarmi globallashuv ta’siridan millat sifatida yashashni to‘xtatgan. Masalan, SSSRda 1917 yilda Sovet hukumati o‘rnatilganda 200 dan ortiq millat bo‘lgan bo‘lsa, 1991 yilda SSSR parchalanganida bu millatlarning yarmi yo‘q qilingan. K.YAspersning fikricha, mafkura pragmatik maqsadlarga xizmat qiladi va “o‘z manfaati uchun zarur bo‘lgan qarorlardan qochish yo‘lidir”. Shu bilan birga, manfaat zo‘ravonlikni nazarda tutadi, shuning uchun mafkuraning eng muhim vazifasi erkinlikka qarshi haqiqiy tajovuzni «ideal» qonuniylashtirishdir. “An’anaviy qadriyatlarning emirilishi, – deb yozadi o‘sha tadqiqotchi, – bu fosh qiluvchi tafakkur hukmron bo‘lib qolganidagina namoyon bo‘ladi. Bir davr nima qilayotgani haqida nazariyani yaratadi. Biroq tez orada bu nazariyaning o‘zi kurashayotgan yovuzlikni kuchaytirish vositasiga aylanadi” (Ясперс К., 1991:146).

Tarixda davlat va jamiyat rahbarlari xalqning intellektual kuchi va milliy resurslarini o‘zida jamlab, yagona maqsad sari etaklovchi milliy g‘oyani topdilar. Millatni og‘ir davrdan olg‘a olib chiqadigan milliy g‘oyalar va milliy o‘zlikni anglash borasida ko‘plab jahon tajribasini topishingiz mumkin. Buyuk Depressiya yillarida AQSHni tubsizlikdan olib chiqqan Ruzveltning «Yangi kelishuv», undan keyin J. Kennedining “Yangi jamiyati” pirovardida “Amerika orzusi”ning tarkibiy qismi edi.

Hozirgi kunda amerikaliklar o‘zlarini jahon etakchisi, bir qutbli dunyoning markazi sifatida his qilmoqda. Ikkinchi jahon urushida mag‘lubiyatga uchragan Yaponiyaga kuchli mafkuraviy platforma sabab bo‘ldi. Urushdagi mag‘lubiyat va Pearl-Harborga hujum Chiqarayotgan Quyosh imperiyasining kengayish orzusini yo‘q qildi. Bu vaqtda “Urushda yutqazgan bo‘lsak ham, tinch hayotda g‘alaba qozonishimiz kerak. “Qon jabhada oson, iqtisodda g‘alaba qozonish kerak” degan milliy g‘oya ilgari surildi. «Farovonlik davlati» shiorini ko‘targan Prezident hukumatining, keyin esa «milliy daromadni ikki baravar oshirish» shiorini ilgari surgan Ikeda hukumatining rejalari yapon xalqi va urush iqtisodiyoti tomonidan keng qo‘llab-quvvatlandi. 30 yildan buyon yalpi ichki mahsuloti 10 foizga o‘sib kelayotgan Kunchiqar mamlakat oxir-oqibat jahon etakchisiga aylandi. Yaponlarning asosiy xususiyati ularning mafkurasidir. Ular iqtisodiy taraqqiyotni nafaqat foyda manbai, balki xalqning birligi va yaxlitligi deb biladilar. Mehnatsevarlik, dunyoda ro‘y berayotgan o‘zgarishlarga tez moslashish, oliy ta’lim, ilm-fanni puxta egallash, har tomonlama rivojlanish yapon mafkurasining asosiy maqsadidir. Shu va boshqa ilg‘or tajribalarga e’tibor qaratishimiz kerak.

Bizga ma’lumki, Yapon milliy g‘oyasi va islohotining muvaffaqiyati yapon tili va yapon mentalitetiga asoslangan edi. Siyosiy tizimi Shimoliy Koreyanikidan farq qiladigan Janubiy Koreya milliy g‘oyasining mazmun-mohiyati iqtisodiy rivojlanish bo‘yicha sobiq mustamlaka mamlakati Yaponiyaga etib olish va undan o‘zib ketishdan iborat. Ko‘rinib turibdiki, e’tirof etish g‘oyasi va uning umumevropa qadriyatlariga integratsiyalashuvi urushdan keyingi Germaniya uchun o‘zining milliy o‘ziga xosligini engish uchun sharoit yaratdi. Nemis iqtisodiy mo‘jizasining muallifi Erdxardning urushdan keyingi islohotlarining asosiy muvaffaqiyatining siri nafaqat iqtisodiy, balki ma’naviy makonda hamdir. Ma’lumki, general Sharl de Goll bir vaqtlar «Buyuk Fransiya» milliy g‘oyasini amalga oshirgan. Janubiy Afrika Respublikasida umrining 27 yilini qamoqda o‘tkazgan Nelson Mandela oq-qorani ajratmadi, ya’ni aparteidsiz davlat siyosati Janubiy Afrika Respublikasining milliy g‘oyasiga aylandi. Bu milliy g‘oya qalblarga yo‘l topdi, dunyo qo‘llab-quvvatladi, mamlakatimizning yuksalishiga imkon berdi. Bunday jahon tajribasini inobatga olib, o‘zbek xalqining mohiyatiga yaqin milliy mafkurani zamonga mos tarzda qayta tiklay bilish kerakdek.

Zero, milliy g‘oyaning asosini ona yurtga muhabbat, xalqning tarixi, tili, adabiyoti, urf-odatlari, xurofot va taqiqlari, urf-odatlariga qiziqish tashkil etadi. Bu millatning mohiyati, uning psixologik o‘ziga xosligidir. Millat bor joyda millat ham bor. U millat bilan yashaydi

va buzilmaydi. Lekin vaqt va vaziyatga qarab sozlanishi mumkin. Liberal mafkura shaxs huquq va erkinliklarini himoya qilishga urg‘u beradi. O‘zbekistonda huquqiy-demokratik islohotlar inson huquqlarini himoya qilishni kuchaytirish bo‘yicha chora-tadbirlarni, jumladan, qiynoqlar va o‘zboshimchalik bilan qamoqqa olishlarning oldini olishga qaratilgan qonun hujjatlarini qabul qilish, so‘z va uyushmalar erkinligini ta’minlash, inson huquqlari buzilgan hollarda javobgarlikni qoplash va javobgarlik mexanizmlarini takomillashtirishni o‘z ichiga olishi mumkin. Liberal mafkura qonun ustuvorligi va mustaqil sud tizimiga ustuvor ahamiyat beradi. O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan huquqiy-demokratik islohotlar sud hokimiyatining mustaqilligi va yaxlitligini oshirish, barcha fuqarolarning odil sudlovdan foydalanish imkoniyatini ta’minlash, qonun ustuvorligini ta’minlash va davlatning o‘zboshimchalik harakatlaridan himoya qilishning huquqiy asoslarini takomillashtirishga qaratilgan bo‘lishi mumkin.

TAHLIL

Liberal mafkura demokratik boshqaruv va mazmunli siyosiy ishtirokni yoqlaydi. O‘zbekistonda huquqiy-demokratik islohotlar erkin va adolatli saylovlar o‘tkazishga ko‘maklashish, demokratik institutlarni mustahkamlash, fuqarolik jamiyati tashkilotlari va siyosiy partiyalarning vakolatlarini kengaytirish, qarorlar qabul qilish jarayonlarida fuqarolarning faolligini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlarni o‘z ichiga olishi mumkin. Liberal mafkura hukumatdagi shaffoflik va hisobdorlikni ta’kidlaydi. O‘zbekistondagi huquqiy-demokratik islohotlar hukumatning ochiqligini oshirish, aholining axborotdan foydalanishini rag‘batlantirish, korrupsiyaga qarshi kurash choralarini kuchaytirish, davlat mansabdor shaxslarini o‘z xatti-harakatlari uchun javobgarlikka tortish uchun mustaqil nazorat mexanizmlarini o‘rnatish tashabbuslarini o‘z ichiga olishi mumkin. Liberal mafkura fuqarolik erkinliklari va ozchilik huquqlarini qadrlaydi. O‘zbekistondagi huquqiy-demokratik islohotlar ozchilik guruhlari, diniy va etnik ozchiliklar, ayollar va boshqa marginal jamoalar huquqlarini himoya qilishga qaratilgan bo‘lishi mumkin. Bu diskriminatsiyaga qarshi qonunlarni qabul qilish, ijtimoiy inkluziyani rag‘batlantirish va barcha fuqarolar uchun teng huquq va imkoniyatlarni ta’minlashni o‘z ichiga olishi mumkin. Liberal mafkura ko‘pincha xalqaro hamkorlik va insonparvarlik qadriyatlariga urg‘u beradi. O‘zbekistondagi huquqiy-demokratik islohotlar xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik qilish, xalqaro huquqiy standartlar va shartnomalarga rioya qilish, ilg‘or tajriba va resurslarni almashish uchun xorijiy hamkorlar bilan hamkorlik qilish orqali demokratiya, inson huquqlari va qonun ustuvorligini ta’minlashga qaratilgan jahon tendensiyalariga mos kelishi mumkin.

Umuman olganda, global o‘zgarishlar sharoitida O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan huquqiy-demokratik islohotlarda liberal mafkuraning namoyon bo‘lishi demokratiya, inson huquqlari, qonun ustuvorligi va davlat boshqaruvi tamoyillarini ilgari surishga intilishdan dalolat beradi. Ushbu islohotlar O‘zbekistonning huquqiy va siyosiy tizimini modernizatsiya qilish va liberallashtirish, shaxs huquq va erkinliklarini hurmat qilishga ko‘maklashish, mamlakatni xalqaro meyor va standartlarga moslashtirishga qaratilgan. “Milliy g‘oyani targ‘ibot qilishda innovatsiya shu soha sifatini yaxshilashga yo‘naltirilgan holda amalga oshiriladi. Innovatsiyalar dolzarb, muhim ahamiyatga ega bo‘lib, milliy g‘oya tizimida shakllangan yangicha yondashuvlardan iborat bo‘ladi. Mazkur yondoshuvlar tashabbuslar va yangiliklar asosida tug‘ilib, milliy g‘oya tizimining konseptual mazmunini rivojlantirish uchun istiqbolli asos bo‘lib xizmat qiladi”(Tuxtasin Xudoyberganovich Tashmetov, 2021:1).

Hozirgi davrda O‘zbekiston Respublikasi milliy xavfsizligining mafkuraviy yo‘nalishlari, to‘g‘rirog‘i, mafkuraviy xavfsizlik haqida gapirganda shuni ta’kidlash kerakki, bu xavfsizlik shaxsni, jamiyatni va davlatni ichki va tashqi axborot jarayonlari hamda salbiy ta’sirlardan himoya qiladi. Jamoatchilik ongiga va intellektual kognitiv sohalariga buzg‘unchi, buzib ko‘rsatuvchi, dezinformatsion ta’sir ko‘rsatadi. Mafkuraviy xavfsizlik milliy mafkura uning qadriyatlari, qonun va qoidalarini belgilaydigan tizim, madaniy-ma’naviy g‘oyalarning amalga oshirilishini ta’minlaydi. O‘zbekiston Respublikasining milliy xavfsizligini ta’minlashning mafkuraviy yo‘nalishlarida mafkuralarni operativ modernizatsiya qilish, har tomonlama axborot bilan ta’minlash, imperativ normalarning to‘liq yo‘qligi, fikr, so‘z, e’tiqod erkinligi, ommaviy axborot vositalari kabi konstitusiyaviy tamoyillarga amal qilish muhim o‘rin tutadi.

Sotsiologik va siyosiy aks ettirish makonida O‘zbekistonlik mafkurasi milliy xavfsizlik nuqtayi nazaridan zamonaviy O‘zbekiston jamiyati formatida ayniqsa, dolzarbdir. Davlat qurilishi va ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotning tubdan o‘zgarishi davrida O‘zbekiston Respublikasining milliy xavfsizligini ta’minlashning ijtimoiy ahamiyati ortishi bilan O‘zbekistonlik mafkurasini turli milliy-ma’naviy qadriyatlar bilan integratsiyalashuvi masalasi va o‘zaro ta’sir mexanizmlari axborot jamiyatini shakllantirish bosqichida juda dolzarbdir.

Globallashuvning salbiy ta’siri, madaniy merosga tahdid va xavf-xatarlarning paydo bo‘lishi, eski va yangi madaniy shakllar o‘rtasidagi ziddiyatning yuzaga kelishi, chetdan kelayotgan “madaniy tajovuz”ning keng ko‘lamliligi, demokratiya sohasidagi inqirozlar va “Madaniy tajovuz”ning keng ko‘lamli o‘zgarishi

o‘zlikni begonalashtirish muammosi, jamiyatning mafkuraviy xavfsizligida asosiy rol o‘ynaydigan milliy mafkuraning yanada rivojlanishi talab etiladi. Milliy davlatchilik mafkurasini milliy mafkuraning ijtimoiy imperativi sifatida qaror toptirish jamiyatning mafkuraviy xavfsizligini ta’minlovchi omil bo ‘lib xizmat qiladi.

Zero, ma’naviy xavfsizlik noyob ijtimoiy hodisa sifatida zamonaviy geosiyosiy raqobat sharoitida va faol axborot-psixologik ziddiyat davrida milliy xavfsizlikni ta’minlashda asosiy rol o‘ynaydi. Milliy xavfsizlikning tarkibiy qismi bo‘lgan ma’naviy xavfsizlik jamiyat va davlatning axborot, ilmiy-ma’rifiy, madaniy, diniy va mafkuraviy sohalardagi tahdidlardan himoyalanish holatini tavsiflaydi.

Ma’naviy xavfsizlik milliy, diniy va intellektual xavfsizlik bilan o‘zaro hamkorlikda milliy xavfsizlikning asosiy yo‘nalishlarini tashkil qiladi.

XX-asr oxiridagi o‘zgarishlar natijasida jamiyatning mafkuraviy makonida mono mafkuradan mafkuraviy xilma-xillikka o‘tish jarayoni sodir bo‘ldi. Possovet O‘zbekistonida milliy g‘oya milliy davlatchilik mafkurasiga aylandi va milliy xavfsizlikning mafkuraviy yo‘nalishlarida muhim o‘rin tutdi.

XULOSA

Umuman olganda, mafkuraviy xavfsizlik siyosiy xavfsizlikka asoslanadi. Davlat hokimiyati zamonaviy jamiyatda mafkuraviy xavfsizlikning asosiy obekti bo‘lib, quyidagi jihatlar bilan shartlanadi. Birinchidan, ma’lum qadriyatlar, g‘oyalar va tamoyillar majmuidan kelib chiqib, davlat hokimiyatining tizim sifatida samarali faoliyat ko‘rsatishi davlat hokimiyati va boshqaruvi tizimi zarurati bilan ta’minlanadi. uning elementlarining mavjud o‘zaro munosabatlarining mustahkamlik darajasi. Ikkinchidan, davlat hokimiyati faoliyati uning mafkuraviy muhiti shartlariga bo‘ysunadi. Uchinchidan, davlat hokimiyati butun davlatning mafkuraviy xavfsizligini ta’minlashning asosiy omili bo‘lib xizmat qiladi. Muayyan g‘oyalar, tamoyillar va qadriyatlar majmui, davlat va uning irodasi, fuqarolarning say-harakatlari davlat hokimiyati faoliyatining zaruriy shartidir. Mafkuraning zaiflashishi davlatning yo‘q bo‘lib ketishiga olib kelishi mumkin.

Davlat va jamiyatning milliy xavfsizlik strategiyasida mafkuraviy xavfsizlikni resurslar va imkoniyatlar orqali ta’minlash uning tarkibiy qismi bo‘lgan modernizatsiya va ijtimoiy-madaniy o‘zgarishlar bilan chambarchas bog‘liq. Shunday ekan, milliy xavfsizlikni ta’minlash uchun O‘zbekistonlikni rivojlantirish zarur. Zero, milliy mafkura O‘zbekistonda davlat, jamiyat va fuqarolar xavfsizligini ta’minlovchi hodisadir. O‘zbekistonlik xavfsizlik masalalarida ham milliy manfaatlarga javob beradi va bu g‘oya davlat xavfsizligining asosiy tarkibiy qismi hisoblanadi. Muammoga ham an’anaviy, ham zamonaviy ko‘p tarmoqli nuqtayi nazardan yondashayotgan jamiyatshunos olimlar muloqot muammosining jihatlari ancha kengayib borayotganini kuzatadi va uning o‘zi ham yangi ufqlarni ochish uchun ilmiy-amaliy faoliyat olib boradi. “O‘zbekistonda yangi demokratik, fuqarolik jamiyati asoslarini yaratishga kirishilgan hozirgi o‘tish davrida diniy bag‘rikenglik qanchalik muhim bo‘lsa, diniy bag‘rikenglik uchun milliy mafkura ham shunchalik muhimdir. Milliy mafkuraning yuksak g‘oyalari, o‘z navbatida, dinning haqiqiy mohiyatini jamiyat taraqqiyotidagi o‘rnini anglab olishga yordam beradi. Diniy bag‘rikenglik g‘oyasini to‘g‘ri tushunishga yordam berib, barcha kishilarni e’tiqodidan qat’iy nazar birlashtiradi. Milliy istiqlol mafkurasi kishilar ongi va qalbiga singganda diniy mutaassiblikka, ayirmachilikka hech qanday o‘rin qolmaydi” (Sattarov Alisher Nurmaxammatovich, 2021. №Special Issue 3).

Zero, milliy mafkura xalqimizning milliy ideali bo‘lgan erkinlik va mustaqillikni, milliy taraqqiyotni ta’minlash, hududiy yaxlitlikni saqlashga xizmat qilishi kerak. Milliy mafkura xalq e’tiqodi, e’tiqodi, tafakkurining manbai va harakatlantiruvchi kuchi sifatida milliy davlatchilikni himoya qilishga xizmat qiladi. A.Ibrohimov, X.Sultonov, N.Jo‘raevlarning «Vatan tuyg’usi» kitobida “E’tiqod” – bu o‘z fikr va qarashlariga mahkam, sobit qadamlik bilan ishonish va o‘zgalarni ham o’zidek hisoblab, ularning lafziga samimiyat bilan ishonishdir. E’tiqod jur’atni, mardlikni, fidoyilikni taqozo qiladi. Bularsiz u quruq g’oya bo’lib qolaveradi» (Ibrohimov A., Sultonov X., Jo‘raev N., 1996:25) deya talqin etiladi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, milliy xavfsizlikning mafkuraviy yo‘nalishlari jamiyat hayotining turli sohalarini qamrab oluvchi ko‘p qirrali jarayondir. Bu erda ma’naviy xavfsizlik, ruhiy, diniy, madaniy, etnik, axborot va mafkuraviy xavfsizlik asosiy o‘rinni egallaydi.

Shuningdek, liberal falsafa demokratiya, saylov tizimi va davlatning qonuniyligi kabi tushunchalarni ilgari suradi. Bu nuqtai nazardan, huquqiy islohotlar insonning asosiy huquq va erkinliklarini ta’minlashga, shuningdek, adolatli va oshkora davlat boshqaruvini yo‘lga qo‘yishga qaratilgan bo‘lishi lozim. Shu ma’noda, liberal islohotlar ijtimoiy adolat va fuqarolarning huquqiy madaniyatini yuksaltirishni ko‘zlaydi. Liberal mafkura ijtimoiy-falsafiy tahlilda fuqarolik jamiyatining rivojlanishi va unda har bir individning faol ishtirokini qo‘llab-quvvatlaydi. Fuqarolik jamiyati insonlar o‘z manfaatlarini davlatdan mustaqil himoya qilishda, o‘z xususiy tashabbuslari bilan faoliyat yuritishda va davlat boshqaruviga ta’sir o‘tkazishda faol bo‘lishini ta’minlaydi. Shuningdek, liberal qarash individualizmga e’tibor berib, har bir shaxsning mustaqil qaror qabul qilish huquqini va o‘z manfaatlarini erkin himoya qilish

imkoniyatini ta’minlaydi. Ijtimoiy-falsafiy jihatdan tahlil qilinganda, liberal islohotlar odatda iqtisodiy erkinlikni, ya’ni bozor mexanizmlarining mustaqilligini ta’minlashga qaratiladi. Bozor erkinligi, raqobat va xususiy mulkchilik tamoyillari insonlarning iqtisodiy faoliyatini osonlashtiradi hamda davlat aralashuvini kamaytiradi. Shu bilan birga, liberal iqtisodiyotda ijtimoiy tengsizlik masalasi ham dolzarb bo‘lib qoladi va bu turli falsafiy qarashlarni keltirib chiqaradi.

Sirasini aytganda, texnologik va iqtisodiy jadal rivojlanayotgan jamiyatlarda shaxs va jamiyat ehtiyojlari o‘rtasidagi munosabat o‘zgaradi. Mehnatga bo‘lgan talabning kamayishi natijasida bo‘sh vaqtning ko‘payishi bilan liberal jamiyatdagi shaxslar o‘zlarini ma’naviy va intellektual ishlarga bag‘ishlashga tobora ko‘proq moyil bo‘lmoqdalar. Bo‘sh vaqt tabiatining dam olishdan istalgan faoliyat bilan mazmunli shug‘ullanishgacha bo‘lgan bunday o‘zgarishi ijtimoiy qadriyatlarni himoya qilish bilan birga, shaxs erkinliklarini rag‘batlantirishga qaratilgan islohotlarning muhimligini ta’kidlaydi. Shunday qilib, liberal-demokratik islohotlar, xususan, huquqiy sohada, individual va jamoaviy ma’naviy ehtiyojlar uyg‘unlashgan jamiyat rivojlanishini ta’minlovchi mexanizmlar sifatida qaralishi mumkin, bu esa yanada muvozanatli, to‘liq va ilg‘or jamiyatga olib keladi. Bu nafaqat an’anaviy demokratik erkinliklarni, balki shaxslarning shaxsiy baxt va jamiyat farovonligiga hissa qo‘shadigan chuqur shaxsiy, nomoddiy maqsadlarga intilish qobiliyatini ham o‘z ichiga oladi.

FOYDALANGAN MANBA VA ADABIYOTLAR RO‘YHATI:

1. Мирзиёев Ш.М. (2021) Янги Ўзбекистон стратегияси. – Тошкент: “O‘zbekiston”, – Б.272-273
2. Ochildiev A. (2009) Globallashuv va mafkuraviy jarayonlar. – Toshkent: Muharrir nashriyoti. – 64 b.
3. Otamuratov S. (2008). Globallashuv va millat. – Toshkent, Yangi asr avlodi, – 13 b.
4. Дягилев, В. В. (2019). Глобализм и националная идеология / В. В. Дягилев, О. В. Шевчен- ко // Власт № 4. – С. 133-137.
5. Ясперс, К. (1991). Смысл и назначение истории / К. Ясперс – М.: ИПЛ. С. 146- 47.
6. Erkaev A. (1997). Ma’naviyat millat nishoni. – T.: Ma’naviyat. 188- bet.
7. Qurbonov T. (2006). Milliy g‘urur va madaniy meros dialektikasi. – T.: Zarqalam. 15- bet.
8. Ibrohimov A., Sultonov X., Jo‘raev N. (1996). Vatan tuyg’usi. – T.: O’zbekiston. 25-bet.
9. Abdullayeva M. (2003). Milliy mafkuraning metodologik muammolari. // Mustaqil O‘zbekiston: falsafa fanlarining dolzarb muammolari. Ilmiy nazariy konferensiya materiallari. 2003 yil 31 may. VII to‘plam. –T.: O‘zR FA Falsafa va huquq instituti.
10. Abdullajonova D.S. (2006). Milliy tarixiy xotiraning mohiyati va rivojlanishining o‘ziga xos xususiyatlari (ijtimoiy – falsafiy tahlili). Fals. fan. nom. diss. avtoreferati.
11. Abduraxmonova Z. (2006). Yoshlarda milliy birlik tuyg‘usi shakllanishining ijtimoiy – psixologik xususiyatlari. Psix.fan.nom. ..diss avtoreferati.
12. Abduxoliqov S. (1997). Iqtisodiy madaniyat to‘g‘risidagi konsepsiyalarni tanqid va xo‘jalik madaniyati strukturasi.// Vijdon erkinligi: metodologiya muammolari.-T.: «Fan».
13. Абзалов Э.М. (2000). Проблемы формирования правовой культуры молодёжи. Автореф. дисс. … канд. юрид. наук.
14. Баталов Э.Й. (1997). Политическая культура // Общая и прикладная политология. Под обш.ред.В.И.Жукова, Б.И. Краенова. Москва

REFERENCES

1. Mirziyoyev Sh.M. (2021) Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – Toshkent: “O‘zbekiston”, – B.272-273
2. Ochildiyev A. (2009) Globallashuv va mafkuraviy jarayonlar. – Toshkent: Muharrir nashriyoti. – 64 b.
3. Otamuratov S. (2008). Globallashuv va millat. – Toshkent, Yangi asr avlodi, – 13 b.
4. Dyagilev, V. V. (2019). Globalizm i nasionalnaya ideologiya / V. V. Dyagilev, O. V. Shevchen- ko // Vlast № 4. – S. 133-137.
5. Yaspers, K. (1991). Smыsl i naznacheniye istorii / K. Yaspers – M.: IPL. S. 146- 47.
6. Erkayev A. (1997). Ma’naviyat millat nishoni. – T.: Ma’naviyat. 188- bet.
7. Qurbonov T. (2006). Milliy g‘urur va madaniy meros dialektikasi. – T.: Zarqalam. 15- bet.
8. Ibrohimov A., Sultonov X., Jo‘rayev N. (1996). Vatan tuyg‘usi. – T.: O‘zbekiston. 25-bet.
9. Abdullayeva M. (2003). Milliy mafkuraning metodologik muammolari. // Mustaqil O‘zbekiston: falsafa fanlarining dolzarb muammolari. Ilmiy nazariy konferensiya materiallari. 2003 yil 31 may. VII to‘plam. –T.: O‘zR FA Falsafa va huquq instituti.
10. Abdullajonova D.S. (2006). Milliy tarixiy xotiraning mohiyati va rivojlanishining o‘ziga xos xususiyatlari (ijtimoiy – falsafiy tahlili). Fals. fan. nom. diss. avtoreferati.
11. Abduraxmonova Z. (2006). Yoshlarda milliy birlik tuyg‘usi shakllanishining ijtimoiy – psixologik xususiyatlari. Psix.fan.nom. ..diss avtoreferati.
12. Abduxoliqov S. (1997). Iqtisodiy madaniyat to‘g‘risidagi konsepsiyalarni tanqid va xo‘jalik madaniyati strukturasi.// Vijdon erkinligi: metodologiya muammolari.-T.: «Fan».
13. Abzalov E.M. (2000). Problemi formirovaniya pravovoy kulturi molodyoji. Avtoref.diss. … kond. yurid. nauk.
14. Batalov E.Y. (1997). Politicheskaya kultura // Obshaya i prikladnaya politologiy. Pod obsh.red.V.I.Jukova, B.I. Krayenova. Moskva